

UŽPALIŲ

Užpalių seniūnijos bendruomenės laikraštis

2025 m. Nr. 4

Sveikinuosi su Jumis mieli „Už palių“ laikraščio skaitytojai jau paskutiniame, 2025 metų mūsų laikraščio numeryje. Laikraščio puslapiuose susitiksim 2026 metų pirmo ketvirčio numeryje, kuris į Jūsų rankas pateks iki balandžio vidurio. Tokio, ketvirtinio formato numeriuose, kartu būname jau nuo 2017 metų. Seniūnijos bendruomenių laikraštis „Užpalių“, įsteigtas buvusio Užpalių seniūno Vyto Jurkos, metus skaičiuoja jau nuo 1996 metų. Šiais, 2026 metais, švęsime 30 metų.

Labai norėtusi, kad laikraščio kelionė pas skaitytojus nesibaigtų, todėl prenumeratą devynis metus stabiliai buvusi 10,0 eurų šiais metais pabrangs. Keturi laikraščio numeriai kainuos 15,0 eurų metams. Tikiuosi Jūsų tai neišgąsdins ir būsime dar ilgai kartu laikraščio puslapiuose, kuriuose telpa istorinė, kraštotyrinė medžiaga, šiandienos gyvenimo aktualijos, Jūsų kūryba ir dar daug įvairios informacijos.

Laikraštis „Užpalių“ tai mūsų krašto istorija, atmintis ir palikimas ateičiai. Kviečiu prenumeruoti, skaityti ir dalintis informacija laikraščio puslapiuose ir būtinai susitiksim renginyje minėdami laikraščio „Užpalių“ 30 – metį.

Bibliotekininkė Vida Juškienė

Nuotr. E. Kušleikienės

Mieli Užpalių krašto žmonės

Pasibaigus šventiniam laikotarpiui ir mūsų namuose tvyrant ramybei, šviesai ir vilčiai, nuoširdžiai sveikiname Jus su 2026 metais.

Praėję metai Užpalių seniūnijai buvo ypatingi – skirti ANBO istorijai, drąsai ir polėkiui. Tai metai, priminę, kad net ir iš nedidelio Lietuvos kampelio gali kilti didelės idėjos, stiprūs žmonės ir aukšti siekliai. Ypač didžiuojamės, jog mūsų kraštas siejamas su Antanu Namiuku – lakūnu, vienu iš legendinių ANBO lėktuvų pilotų, kurio gyvenimas ir pasirinkimai tapo įkvėpimu ne vienai kartai.

Tegu šie metai, kaip ir ANBO skrydis, pakelia mus virš kasdienybės, leidžia pažvelgti plačiau, drąsiau svajoti ir tikėti. Tegu mūsų širdyse niekada nepritrūksta šviesos, bendrystės ir pasididžiavimo savo kraštu.

Linkime metų kupinų taikių minčių, tvirto sparno po svajonėmis ir saugaus nusileidimo į laimę, sveikatą bei tarpusavio supratimą.

Užpalių seniūnijos kolektyvas

Ką tik buvome metų sandūroje. Tai buvo ypatingas laikas, kai stabtelime, apmąstome praėjusius metus, tyloje laukiame Atpirkėjo gimimo... Šventės mums primena, jog pačios gražiausios akimirkos patiriamos bendrystėje su mylimais žmonėmis. Kai leidžiame sau jausti ir tiesiog... būti. Būti be nuoskaudų, be nerimo, be praeities naštos. Naujais 2-26 metais linkime gražaus buvimo su artimaisiais. Dalinkitės su jais ne tik šventiniu džiaugsmu, negailėkite vieni kitiems gražių žodžių ir širdingų linkėjimų. Tegul visus namus aplanko Laimė ir Džiaugsmas.

Užpalių gimnazijos jaunieji žurnalistai

Eina metai... Vieni kažką nusineša, kiti kažką dovana.

Pasidžiaukime tais metais, kurie buvo ir tikėkime tais, kurie ką tik atvėrė mums duris. Tai 2026 - ieji metai.

Tegul jie būna dosnūs naujų idėjų, prasmingi mažais ir dideliais darbais!

Kaniūkų krašto bendrija

Nuotr. A. Indrašienės

Akimirkos iš eglutės įžiebimo šventės

Gruodžio 13 d. buvo įžiebta eglutė, o eglučių alėjoje nušvito 13 eglučių, kurias papuošė Užpalių seniūnijos, Vaikų dienos centro, UKC Užpalių skyriaus, Užpalių gimnazijos, bendruomenės „Užpalėnų krivulė“, Užpalių - „Lions“ klubo, Utenos prekybos, UTAU Užpalių fakulteto, Kaniūkų krašto bendrijos, UAB „Žydroji lapė“, Užpalių ambulatorijos, Vilučių bendruomenės ir Utenos A. ir M. Miškiniių VB Užpalių, Vilučių ir Kaniūkų bibliotekų eglutės.

AČIŲ visiems už tokią gražią bendrystę.

Užpalių seniūnija

Nuotr. A. Vaškeienės ir A. Meškauskytės

Arklės diena - Kamenyčioje

Paminėti Arklės dienos Kamenyčioje susirinko jaunos pulkelis, kaip kad šeima per šventes susirenka, o kas negalėjo, nebuvo, vis viena visus jautėme šalia...

buvo sukurtas pavadinimu „Deinos duetas“. Gera buvo klausytis Beno Keramino – užtikrintai, įtraukiančiai dėstančio mūsų krašto tarme nuostabius pasakojimus.

Šurmuliukas, pasiruošimas, jaunos bruzdesys buvo jau nuo ryto, po to pakvipo gardesiu kvapas... Kastutė, Zitutė, Vestutė ir dar daug šypsenomis papuoštų veidų skleidė šilumą ateinantiems gaminti kūčiukų. Buvo vaikų čiaušėjimo, buvo skardaus juoko - Kamenyčioje buvome visos

Nuotr. autorės

kartos! Ir visiems buvo gera. Buvo gera klausytis šauniųjų Urtės ir Martynos Janulionyčių pasirodymo, Gasparo Vaškelio sukurto pasakojimo, kurį papildė pusės atliekama kanklių muzika. Mūsų visų renginių pagalbinkė, šaunioji Deina grojo marimba kūrinį, kuris specialiai

Atrodo viskas susijungia – išraiška, apranga, tvirtumas, pagarba, gilumas... Pasakotoja Jovita... atrodo net brazdėjimo salėje nebuvo, kad tik neliktų neišgirstas koks pasakytas žodelis. Skaitovė Giedrė - visą Užpalių žirgininkystės istoriją per poetės Bronės Balčiūnienės pasakojimą pateikė. Na ir kaip mes be išmintingosios Vidos Baronienės, ji visur - ir kūčiukus kepant patarlėmis pasidalino ir savo pasakojimais publiką žavėjo. Smagu, kad Leonardas irgi prisijungė prie pasakojimų, Vida Juškienė dar savo įžvalgomis pasidalijo. O visą renginį dainomis mūsų krašto šauniosios damos Nijolė, Irena, Aldona, Vidmanta apjungė. Smagu kad Gaivilė mus visus džiugino savo balsu ir gitaros skambesiu. Gera, kad mūsų prieššventiniame pasibuvime savo kurtu video kūrinium „Tai tėra paprastas apsėdimas“ Užpalius mylinti Ona Barbora Šlapšinskaitė. Žiūrint vaizdus ir klausant pasakojimą visi patyrėme mistinę būseną, tuo pačiu jautėme istorijos gilumą, stiprų ryšį su savo giminės šaknimis.

Ačiū, visiems, kurie atidėjote savo darbus į šalį ir radote laiko pabūti kartu su Ašvienių fanais ir Utenos KC Užpalių skyriumi Kamenyčioje, paminint Arklės dieną.

Eglė Jovaraitytė

Tarpušvenčiai

Nuo Kalėdų prasideda linksmybės. Laikas nuo Kalėdų iki Trijų Karalių Lietuvoje nuo seno vadinasi tarpušvenčiais arba tarpukalėdžiais, tarpukalėdžių dienos – pusiausventėmis, o vakarai – šventvakariais.

Mūsų senoliai vadovavosi nuostata, kad šiuo laikotarpiu negalima dirbti jokių sunkių darbų, o nusileidus saulei (šiuo metu ji leidžiasi ne taip ir vėlai) nereikėtų imtis net ir lengvų darbų. Tai laikas skirtas poilsiui ir bendravimui. Jei šią nuostatą ignoruosi, pristos prie tavęs laumės, mat šiuo metu jos ieškosi darbo visiems metams.

Pagrindinis tarpušvenčių užsiėmimas buvo kaimynų, draugų, giminių lankymas, sveikinimai, laimės ir sveikatos linkėjimai. Tad šis laikas kartais dar vadintas tiesiog „viešėmis“ arba „vaišėmis“. XX a. pradžioje Aukštaitijoje per visą tarpukalėdžių laiką stalas būdavo uždengtas baltu staltiese, ant stalo stovėdavo silpno alaus ąsotis ir pyragas – vaišintas kiekvienas užėjęs. Kaimynų lankymas dažnai virsdavo linksmomis vakarojimais su dainomis, šokiais, vaidinimais, pasakomis, mįslėmis ir žaidimais.

Bene pats smagiausias tarpukalėdžių užsiėmimas – persi-

rengėlių (kalėdotojų) vaikštybės. Taip, taip! Persirengėliai seniau žmones lankė ne tik per Užgavėnes. Tradiciškai persirengėliais būdavo tik jaunimas. Kuo jų daugiau, tuo geriau.

Kalėdotojų misija – nuvaikyti nuo namų laumes ir jų pragaro draugus, prilinkėti gerų metų. Jei šie linkėjimai atlyginami dovanomis – dešros rinkė, pyrago gabalu, alučio butelaičiu

2024 m. tarpukalėdžių blukvilčiai iš Užpalių Antakalnių kaimo lanko draugus Labanoro girioje

ar panašiai, būtinai išsipildo!!!

Užfiksuota, kad seniau Žemaitijoje (kaip ir šiandieninėje Latvijoje) kalėdotojai vilkdavo blukį (trinką, kaladę). Pririštą kaladę blukvilčiai tampydavo iš namų į namus kaip sunkių vasaros ir rudens darbų baigties, gero kitų metų derliaus linkėjimo ženklą. Pakeliui blukį mušdavo pagaliais, dainuodami: „Tabalai tai tai, / Judink, seni, kaulus!“ Galiausiai blukį visi kartu sudegindavo. Senieji tarpukalėdžių papročiai padėjo kurti gerus, šiltus kaimynų tarpusavio santykius ir pailsėti užbaigus metų darbus.

Nuotraukos Solveigos Gutaurės

Linkime sekti geru senolių pavyzdžiu – stabtelėti tarpušvenčiuose, skiriant laiko sau ir šeimai, draugams ir kaimynams!

Parengė
Audronė Daraškevičienė

Užpaliuose Kalėdinio laikotarpio metu paminėtos trys svarbios Lietuvai datos:

- Prieš 100 metų, 1925 metais, lėktuvų konstruktorius ir inžinierius, lakūnas Antanas Gustaitis pirmą kartą išbandė savo konstruotą lėktuvą „ANBO-I“! Ta proga Užpalių miestelio Kalėdinė eglė papuošta mediniais lėktuvėliais.

- Prieš 150 metų, 1875 metais, gimė vienas iškiliausių visų laikų lietuvių menininkų Mikalojus Konstantinas Čiurlionis. 2025-aisiais šventėme ypatingą jubiliejų. Ta proga UKC Užpalių dvaro langai buvo papuošti nuostabiomis dekoracijomis, M. K. Čiurlionio kūrybos motyvais.

- Prieš 180 metais, 1845 metais birželio 4 d. Bukantės dvarelyje gimė rašytoja Julija Žymantienė – Žemaitė lietuvių rašytoja, demokratė ir švietėja. Užpalių Šv. Trejybės bažnyčios Kalėdinė eglė buvo papuošta kalėdiniais žaisliukais, skirtais rašytojos jubiliejui.

Nuotr. D. Šlapšinskienės

Nuotr. R. Žemaitienės

Šventės laukimas Vilučiuose

Vilučių biblioteka, yra Utenos A. ir M. Miškinų viešosios bibliotekos, toliausiai nuo rajono centro nutolusi biblioteka. Tai vieta, kurios žiburėlis lange vilioja iki pat vėlaus vakaro užsukti ir atrasti ne tik skaitymo, bet ir bendravimo ir kūrybos džiaugsmą. Gruodžio mėnesį, prieš pat Šv. Kūčias, Vilučių bibliotekos lankytojai rinkosi gaminti Kalėdinių eglių. Kiekvienais metais prieš pat Kalėdas su nekantrumu laukia vilutiškiai menininkės, edukatorės Jūratės Juškienės. Jūratė visada pilna idėjų, kūrybinių užmanymų, kuriais noriai dalinasi su aplinkiniais. Nors lauke nebuvo Kalėdinio vaizdo, tačiau šventinę nuotaiką susikūrėme patys smagiai kurdami šventinį džiaugsmą.

Bibliotekininkė Ernesta Šlapelienė

Medžiotojų „naujažodžiai“

Ankstyvas šeštadienio rytas. Užpalių medžiotojai susirinko į eilinę medžioklę su varovais. Medžioklės vadovas supažindina su saugaus elgesio medžioklėje reikalavimais, paaiškina ką galima medžioti, šios dienos medžioklės ypatumus, praneša kur medžiosim šiandien. Pirmas varymas – „Valgykla“

la“, antras – „Senelių pašonė“, vėliau „Amoniakinis miškas“, „Briedžių bala“, o medžioklę baigiame „Gaidynėje“. Tur būt nelabai ką supratot, o mums medžiotojams, viskas aišku. „Valgykla“ – tai miškas dešinėje kelio Ilčiukai – Gailiešionys pusėje. Taip jau sutapo, kad ne pirmą kartą atėjus pietų metui, vis atsi-

durdavome šalia šio miško. Taip ir atsirado medžiotojų „naujažodis“ – „Valgykla“.

„Senelių pašonė“ – miškas šalia Degėsių fermų. Jo atsiradimo istorija gana idomi: keturi garbaus amžiaus medžiotojai, visi seneliai, medžioklės vadovui leidus, nestojo į bendrą liniją ir liko flange. Į tą flangą šernai niekada nebėgdavo. Stasys, Jonas, Feliksas ir Bronius (visi jau iškeliavę į amžinosios medžioklės plotus) ramiai stovi, šnekučiuojasi, kai staiga šunys randa pulką šernų. Juos išbaido. Didžiulis būrys šernų per lauką lekia link senelių. Seneliai greitai susiorientuoja – užsitaiso šautuvus nuaidi 8 šūviai o rezultato nėra, nulis. Aišku po to buvo daug juoko, komentarų taip ir atsirado dar vienas medžiotojų „naujažodis“ „Senelių pašonė“.

„Amoniakinis miškas“, tai miškas esantis Norvaišių kaime. Vietinių gyventojų dar vadinamas Cukraviniu. Kolūkio laikais, miško pakraštyje buvo amoniakinio vandens (tokia skystos formos trąša) saugyklos. Taip trąša ir davė vardą šiai vietai.

„Briedžių bala“ atsirado kai bebrai užtvėnkė bevardį upeliuką, įtekantį į Pakalnio ežerą. Šviesios atminties medžiotojas Valdas Kazakevičius, važiuodamas į tėviškę Levizarų kaime, vis matydavo baloje įsibridusius briedžius. Kai tokį vaizdą keletą kartų pamatė ir kiti medžiotojai – atsirado „Briedžių bala“.

„Gaidynė“ – miškas Utenos raj. pakraštyje, besiribojantis su Rokiškio rajonu. Miško pakraštyje, Mažionių kaime yra išlikusi pavyzdinčiai vaikų ir anūkų tvarkoma Antano Gaidžio sodyba. Šalia sodybos ir dalis Gaidžių miško. Štai ir dar vienas medžiotojų „naujažodis“ – „Gaidynė“.

Tokių miškų, kurie savo vardus gavo pagal buvusių šeimininkų pavardes yra ir daugiau: Šlamo raistas Žaibiškių kaime, apie Užpalius Velutytės ir Sauliaus krūmai, Pumpūtienės miškas ir pan. Tokie Užpalių medžiotojų „naujažodžiai“.

Istorija tęsiasi.

*Užpalių medžiotojų klubo narys
Juozas Pavilionis*

Kviesdami į istorijų pasakojimo popietę Užpalių dvare, sukūrėme tobulą saviraiškos erdvę kameriniams pasakojimams gyvuoti, kurie populiarina šiuolaikinio pasakojimo meną, kaip naują veiklos formą tarp įvairaus amžiaus grupių.

Sausio 9 diena atmintyje įstrigo ne tik kaip didžiulio sniego pusnį diena, bet ji tapo diena, kai buvome kartu, dalinomės istorijomis ir pasakojimais.

Už lango siautulingai vėjui pustant sniegą, Užpalių dvare vyko Pasakojimo popietė „Istorijos prie kavos“, skambėjo žodžiai, prisiminimai, juokas ir džiazas. Už saksofono melodijas ačiū Tajui Skubiejui, už jaukiai sukurta aplinką Eglei Širvytei ir Lukai Kubilienei, už skanią kavą ir arbatą Augustei Meškauskytei ir Juditai Trakaitei.

Norėjome, kad Užpaliuose atsirastų jauki vieta, kurioje žmonės galėtų susirinkti ir pasakoti, taip ir padarėme. Istorijų pasakojimai Užpaliuose įgauna pagreitį. Ačiū partneriams UKC Užpalių dvarui už atvertas dvaro duris Istorijų kavinei.

Užpalių bibliotekos informacija

Amžiams paliktas pėdsakas

In memoriam DOBILUI JONUI KIRVELIUI

Pilkos rudens ūkanos atnešė netikėtą ir liūdną žinią – 2025 m. lapkričio 24 d. amžinybėn išėjo garsus mūsų kraštiečių Dobilas Jonas Kirvelis. Nors Dobilas gimęs 1940 m. gruodžio 17 d. ne Užpaliuose, bet Alytuje, jo tėvai grynai užpalėnų kraujo žmonės. Tėvas Jonas Kirvelis gimęs Butiškių kaime, mama Emilija, kaip Dobilas aukštaitiškai sakydavo, Galinių kaimo Žvyronaičia. Nors tėvai jam išrinko pagoniška dvasia kvepiantį Dobilo vardą, bet kunigas nesutiko tokiu vardu jo krikštyti, o tuo metu civilinės gimusiųjų registracijos be bažnytinės net nebuvo, todėl jam ir pridėjo daug nerinkdami, antrą tėvo Jono vardą. Karo verpetams blaškant, 1943 m. Kirvelių šeima sugrįžo į Užpalius, todėl pradžios mokslus Dobilas pradėjo mokytojos Barysaitės klasėje. Nors ji buvo daugeliui tuometinės kartos pradinukų geriausia ir mieliausia mokytoja, beje ir man pirmą klasę teko pradėti jos klasėje, bet per ilgus dešimtmečius atmintyje nebeišsaugojau jos vardo.

Neilgai Užpaliuose pagyvenę, 1948 m. Kirveliai vel išvažiavo į mielas šiaurinės Aukštaitijos vietas, todėl Dobilas mokėsi Linkuvos, Žiemelio ir net Kupiškio mokyklose. Dabar tik spėlioti galima, kas lėmė, kad Dobilas taip giliai pasinėrė į tiksluosius mokslus, matyt, neapsiriktoje sakydami, kad jo motinos gėnuose būta ir šių genų, nes jos tėvas buvo garsus fizikos profesorius Antanas Žvironas, kuriam prie Žvironų namo Užpaliuose J. Basanavičiaus gatvėje atminimo lentą vieno kraštiečių susitikimo iškilmų metu prikėlė užpaliečiai.

Po daugelio metų nuo Dobilo technikos mokslų studijų Kaune, jis jau bene žymiausias biofizikos ir neurokibernetikos mokslų pradininkas Lietuvoje, neurokibernetikos laboratorijos įkūrėjas ir vadovas Vilniaus universitete, Gamtos fakulteto dekanas. Beje, čia būtų įdomu pažymėti, kad Dobilas buvo trečias iš eilės užpalietis dekanas po A. Žvirono ir R. Tarvydo.

Dobilas Kirvelis – šiuolaikinių nano technologijų konvergencijos teorijų kūrėjas, profesorius savo aukšto mok-

slinio lygio darbais eiliniam, paprastam, net aukštąjį išsilavinimą turinčiam žmogui, ne visada gali būti suprantamas, todėl juos tegu vertina tos srities specialistai. Savo teorijom, išradimais remdamasis Dobilas, dalyvaudamas

oms pasiekti evoliucijos pradžią, ištakas bene pats sunkiausias uždavinys ir šiuolaikiniam mokslui, kuris jau net bando įvaldyti dirbtinį intelektą.

Sunku dabar tiksliai pasverti ir įvertinti, kuri Dobilo Kirvelio gyveni-

Dobilas (dešinėje) su Užpalių seniūnu Eugenijum Keraminu kraštiečių susitikime Vilniuje 2015 m.

mokslinėse diskusijose apie pasaulio sutvėrimą, nesiveldavo į ilgas diskusijas apie dangaus vartus, o visada argumentuotai gynė nuomonę, kad be mums jau žinomos Galaktikos dar egzistuoja taip vadinamoji Veidrodinė galaktika. Čia jau ir daugeliui mokslininkų „tamsus miškas“. Nors gal ir ne visi, bet girdėjom, kad Visata begalinė arba, kad yra galaktikų, kuriose nėra laiko. Atsiprašau, kad ir man tai sunkiai suvokiamos ir įsivaizduojamos mokslinės teorijos, taigi ir nesistebėkim, kad Dobilo moksliniai teiginiai ne kiekvienam protui įkandami. Jis plačiai domėjosi gyvybės egzistencijos galimybėmis, gyvybės amžių nulemiančiomis sąlygomis ir priežastimis. Todėl jis vieniems buvo ne visai suprantamas, o kitiems genialios išminties mokslininkas. Būdamas biomedicinos mokslų daktaru Dobilas savo tyrimais siekė išsiaiškinti kaip Gamta arba, kaip daugelis mano Dievas, pasak Dobilo, evoliucijos eigoje sukūrė „proto mašiną“ – smegenis ir jos veiklos išraišką – sąmonę. Žmogaus proto gali-

mo dalis svarbesnė Lietuvai – mokslinė ar plati visuomeninė veikla.

Tačiau Dobilo visuomeninė veikla visiems labiau aiški, konkreti ir neabejotinai suprantama, nes jis aiškiai puoselėjo socialdemokratinės idėjas, buvo įsitikinęs vakarietiško švediško socializmo idėjomis, todėl jo idealas buvo nuo Kurklių kilusio Lietuvos socialdemokrato, Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto pirmininko ir 1918 m. vasario 16 d., Akto signataro Stepono Kairio pavyzdys. Neatmeskime dar vienos svarbios aplinkybės, kad panašių pažiūrų buvo ir jo žmonos tėvas socialdemokratas profesorius Antanas Žvironas, už ką net buvo ištremtas į Sibirą. Nors daugelis socialdemokratų dėl buvusios praeities bando dažyti komunistiniais dažais, bet Dobilui Kirveliui jie visai nelimpa. Kaip to įrodymą, prisimenu istorinį faktą, kai Dobilas su iš tremties grįžusiu Vyteniu Andriukaičiu ir susitarė su profesoriais Aloyzu Sakalu ir Kazimieru Antanaviči-

(nukelta į 6 psl.)

Amžiams paliktas pėdsakas

(atkelta iš 5 psl.)

um tapo karščiausiais Lietuvos atgimimo gynėjais ir Vilniaus universitete įkūrė Sąjūdžio grupę, turėjusią lemiamos įtakos Nepriklausomybės atkūrimui. Neatsitiktinai vėliau Dobilas Kirvelis buvo išrinktas LSDP vicepirmininku, Stepono Kairio fondo sekretoriumi, jam suteiktas partijos garbės nario vardas.

Tačiau mums užpaliečiams jo atminimas dar svarbus ir tuo, kad jis buvo

Vilniaus užpalėnų seniūnas, daug metų gyvenęs ir bene visas atostogas praleidęs Užpaliuose. Visą gyvenimą kruopščiai rinko, kaupė ir pildė Užpalių krašto istoriją senuose archyvų, muziejų šaltiniuose suradęs, kaip ir kodėl Lietuvos Didysis kunigaikštis Vytautas Užpalių dvarą paskyręs valdyti patikėtiniui kunigaikščiui Vaišvandui Astikui – Kristinui Astikaičiui ir jo palikuonims Radviloms. Pagaliau jis aptikęs faktų,

kad net kunigaikščio Gedimino dinastijos ištakos esančios ties Užpaliais.

Nuo 2025 m. lapkričio 27d. Dobilas Jonas Kirvelis ilsisi Rokantiškių kapinių tyloje. Tegul mūsų gili, nuoširdi, aukštaitiška užuojauta palengvins artimųjų – žmonos Vidos, dukrų Vaidos, Aistės ir sūnaus Gvido, visų giminaičių ir bičiulių netekties skausmą.

Žurnalistas Stanislovas Balčiūnas

Peržengus Naujųjų 2026 m. slenkstį

Kai praeina rimties ir susikaupimo valandos belaukiant Kristaus gimimo, kai kiemus ir gatves nuspalvina įvairiaspalviai fejerverkai, peržengiame Naujųjų metų slenkstį. Platus ir ilgas 365 dienų kelias kurį turėsime praeiti: vieni augdami, kiti bręsdami, tretį sendami. Tikiu, kad daugelis nežino koks bus tas Naujųjų metų kelias: vingiuotas, lygus, saulėtas ar niūrus. Aš irgi ne-

Benjaminas Kondratas (1933 – 2025), pedagogas, buvęs dėstytojas, kraštotyrininkas, su jaunatviška energija keliavo po Lietuvą Kūrėjų pėdsakais ir sudėliojo jų biografijas į 24 knygas. 25 – oji buvo „Kūrėjų pėdsakais Utenos krašte“, kurią pristatė A. ir M. Miškinų viešojoje bibliotekoje, Utenoje. Netilpo Utenos krašto kūrėjai į vieną knygą, dėliojo antrą dalį. Paruošti spėjo, išleis-

kos Antalieptės kapinėse, Zarasų rajone. Krašte, kuriame būdama 22 metų liko našle, viena užaugino ir gyvenimą išleido du sūnus ažuolus Gaudentą ir Egidijų, liepaitę dukrą Vidmantę. Krašte, kuriame amžinu miegu miega mūsų mama ir sesute Janina.

Rimantas Ragaišis (1941 – 2025) gyveno ir mirė liepos 3 d. Klaipėdoje. Tolimojo plaukiojimo žvejybinių laivų bocmanas iš Utenos krašto Velaikių kaimo. Su juo buvau pažįstamas nuo pirmųjų mano knygų. Labai mylėjo gimtuosius Velaikius, jų atminimui kaimo centre pastatė didingą paminklą su gyventojų pavardėmis. Turėjo kūrėjo talentą, mano paskatintas parašė ir išleido keturias puikias knygas marinistine tematika: „Ko bangos nenuplovė“ (2013), „Reisai baltais chalatais“ (2015), „Gyvenimą paskyrėme jūrai“ (2018), „Sugrįžome audras nugalėję“ (2021).

Milda Pošytė (1941 – 2025), garsi ekspertė surdopedagogė, 40 metų dirbusi su kurčėnėnais vaikais Vilniaus mokykloje internate, parašiusi kurčiųjų mokymo istoriją „200 metų Vilniuje“ (2006), tris vadovėlius skirtus kurčiųjų kalbos ir tarties mokymui, kraštotyrynes knygas apie savo gimtuosius kaimus Zarasų rajone: „Baibiai“ (2005) ir „Skeldos“ (2006). Dvylika paskutiniųjų metų praradusi regėjimą, gyveno Utenoje, taisyklingai eiliavo klasikine eilėdara, tačiau poeziją kuklinosi skelbti. Sunkiai pavyko įtikinti, paruošiau spaudai ir išleidome eilėraščių ir atsiminimų knygėlę „Nutildytų balsų son-

(nukelta į 7 psl.)

Nuotr. J. Bučelio

spėlioju, įžengiau ir eisiu, kaip daugelis eina.

Atsigręžiu į praėjusius metus ir praradimas skaudžiai sugelia širdį, septyni man artimi žmonės su kuriais džiaugiausi, dalinausi mintimis bei laimėjimais liko už Naujųjų metų slenkščio. Liko už ribos kurių mes vadiname praeitimi. Užmiršimo metai trins iš atminties jų veidus, pokalbius, gal net atliktus darbus. Kad taip neatsitiktų palieku ties jų pavardėmis prisiminimus:

ti ne – 2025 m. kovo 4 d. pakirto staigi mirtis. Tačiau nežuvo atliktas darbas, išleidimu rūpinasi Benjaminas dukros ir „Kūrėjų pėdsakais Utenos krašte“ antrą dalį neužilgo pristatysime ne tik Utenos, bet Užpalių ir Tauragnų bibliotekose. Tokios buvo Benjaminas mintys.

Mano sesutė Vida Juodkienė (1950 – 2025) išėjo anapus saulės balandžio 16 d., per savo dukros Vidmantės gimtadienį. Palaidojome greta tragiškai žuvusio vyro Vidmanto Juod-

Peržengus Naujųjų 2026 m. slenkstį

(atkelta iš 6 psl.)

etai“ (2003). Mirė Mildutė liepos 5 d., palaidojome pelenus greta tėvelių Vajasiškio kapinėse, Zarasų rajone

Vytas Jurka (1948 – 1925) mus paliko liepos 25 d. ir buvo nulydėtas į Užpalių kapinės šalia motinos ir žmonos. Užaugęs Saldutiškio krašte, nuo 1972 m. gyvendamas Užpaliuose, dirbo kolūkio vadovu, 1988 – 2011 m. seniūnijos seniūnu. Daug energijos įdėjo atkurdamas ir įamžindamas Užpalių krašto istorinę atmintį, 15 metų (1996 – 2011) redagavo ir leido seniūnijos bendruomenių laikraštį „Už palių“, rašė publikacijas dvitomei monografijai „Užpaliai“ ir padėjo ją išleisti. Vyto Jurkos ir jo dukros Virginijos Liūgienės rūpesčiu ir darbu sušvytėjo restauruotas istorinis Šv. Marijos Rožančinės paveikslas Užpalių bažnyčioje. Už visa tai atsidėkodami gyventojai jam suteikė Užpalių krašto Garbės piliečio vardą ir pasodino atminimo ąžuoliuką. Jau sunkiai sirgdamas parašė ir 2025 m. pavasarį padėjau išleisti jo knygą „Gimtas kaimas Gaiveniai“. Vytas Jurka apylinkėje garsėjo kaip sumanus sodininkas ir bitininkas. Tas skanus jo globojamų bitelių medus 2011 m. mus ir supažindino.

Rašytojui romanistui Petrui Šatkui (1942 – 2025) plunksna iš rankų iškrito rugpjūčio 27 d. Vilniuje, įpusėjęs 46 knygą. Birželio 29 d. sveikinau su Petrinėmis, dedikavau knygą „Pro nebesamus kaimų langus“ su tokio ke-

tureiliu: „Romanų tiek jau prirašei, kad juos matuoji metrais, - vienus baudei, kitiems sakei: „Klausykite Petro Šatkaus“, o po dviejų mėnesių lydėjome į Karveliškų kapines. Mus suvedė bendras tikslas 1995 m. drauge su keletu entuziastų steigiant Lietuvos Nepriklausomųjų rašytojų sąjungos Vilniaus skyrių. Pirmininku išrinkome Petrą, 1998 m. valdybos vairą patikėjo man. Kiek būta įsimintinų ir šventiškų bendravimo valandų, kiek Lietuvos vietovių aplankyta su literatūrinėmis programomis - sunku visus būtų išvardinti. Būta ir Petro gimtajame Dusetų mieste.

Su Dobilu Jonu Kirveliu (1940 – 2025) susipažinau 2011 m. rinkdamas duomenis knygai „Antakalniai ir Norvaišiai“. Iškilus mokslininkas biofizikas, buvo tikras Užpalių krašto istorinių žinių lobynas, Norvaišių kaimo gyventojų žinovas. Vilniuje suvedė su Jonu Janoniu (1922 – 2012), kurio mama Ona ir Dobilo mama Emilija buvo seserys Žvyronaitės. Daug tuomet aš sužinojau nežinomo. Kad Janonių sodyboje vokiečių okupacijos metu buvo slepiama žydų mergaitė ir apie 1863 – 1864 m. sukilimo tremtinius iš Norvaišių kaimo. Visa tai vėliau padėjo archyvuose surasti duomenis ir išleisti knygą „Išginti į užmarštį“. Paskutinius metus Dobilas Kirvelis vadovavo Vilniuje gyvenančių užpalėnų bendruomenei ir mirė 2025 m. lapkričio 24 d. būdamas šiose pareigose.

Ir dar vieno mielo žmogaus **Mindaugo Bartašiaus** iš Lelių kaimo nesutiksiu vasarodamas Norvaišiuose, - mirė 2025 m. gruodžio 8 d. Tai jo su žmonele Genute spaudžiami sūriai buvo skaniausi ir didžiausi visoje apylinkėje. Vos ne kiekvienas gyventojas ar šio kiad-ieniams, ar vykdamis į svečius veždavosi Genutės ir Mindaugo Bartašių spaustą sūrį. Nereikėjo ir reklamos, - paminėdavo, kad tai ūkininkų Bartašių iš Lelių kaimo ir norinčių tokio sūrio skaičius didėdavo.

Su skaudančia širdimi palikau tuos, kurie su manimi neperžengė 2026 m. slenkščio ir prisiminiau poeto Jono Mačiukevičiaus eilutės: „Einu ir ieškau nepatirto/duok, Viešpatie, vilties ir kelių/jeigu kažkas kažkur numiršta, - numiršta mano keletas ląstelių“.

O tiems, kurie metuose tris mėnesius lauks sniego, tris mėnesius džiaugsis pavasariu, tris mėnesius lauks bręstančio grūdo ir tris mėnesius skins rudens gerybes širdingai linkiu: tegu ryškiai spindi kultūros žiburėliai Užpalių bibliotekos ir Kultūros namų languose, gausiai plūsta lankytojai į Viktorijos Jovarienės „Kamenyčią“, pilnėja moksleiviais gimnazijos klasės ir miestelyje skamba daugiavaikės Jūratės ir Eugenijaus Keraminų šeimos augintinių balsai.

Tad į Naujuosius 2026 metus.

Vytautas Indrašius – rašytojas,
kraštotyrininkas

Atmintis ir atsakomybė

Ryte atminimo žvakės languose, po pietų pokalbiai ir diskusijos apie sausio 13 dienos įvykius, prieš 35 metus – tokia Atminties ir Prisiminimų diena Kaniūkų bibliotekoje.

Metai išdildė daug įvykio detalių, bet visų dalyvavusių Sausio 13 dienos įvykiuose, atmintyje, išliko žmonių Vienybė.

Kalbėjome ne tik Atmintį, bet ir apie šiandienos atsakomybę už savo šalį, pagarbą istorijai, pilietiškumą, kritinį mąstymą bei Lietuvos valstybingumo tradicijos puoselėjimą.

Pokalbiai apie šiandienos atsakomybę padeda suprasti, kad valstybė nėra tik valdžia ar institucijos ir suvokti, kad mūsų kasdieniai sprendimai – nuo

mokesčių mokėjimo iki pagalbos kaimynui – formuoja Lietuvos veidą.

Pagarba istorijai nėra tik žvalgy-

masis atgal. Tai mokymasis iš klaidų ir pergalių. Žinodami valstybingumo tradicijas (nuo LDK iki Kovo 11-osios), mes suprantame, kas esame ir kodėl mums svarbi laisvė.

Šiuolaikiniame informaciniame kare kritinis mąstymas yra mūsų „skydas“. Kai kalbamės apie vertybes, pradedame lengviau atpažinti propagandą ar bandymus skaldyti visuomenę.

Diskusijos moko mus išklausti kitą, bet tuo pačiu tvirtai argumentuoti savo poziciją, remiantis faktais, o ne emocijomis.

Bibliotekininkė Vida Juškienė

Nuotr. E. Šlapelienės

Bendrai finansuojama Europos Sąjungos

INFORMACIJA APIE MATERIALINIO NEPRITEKLIUS MAŽINIMO PROGRAMOS PARAMĄ

VISI ASMENYS NORINTYS GAUTI LĖŠAS Į SOCIALINĘ KORTELĘ IR GAUTI LPF „MAISTO BANKO“ MAISTO DONACIJĄ 2026 METAIS TURI TEIKTI NAUJUS PRAŠYMUS.

Asmenys, kurių pateikti prašymai buvo pateikti per laikotarpį nuo 2024-12-01 iki 2025-11-28, galioja tik 2025 metams.

Primename, kad Utenos rajono gyventojai, deklaravę gyvenamąją vietą arba faktiškai gyvenantys savivaldybėje, turi teisę gauti Materialinio nepritekliaus mažinimo programos **socialinę kortelę** (UAB „IKI Lietuva“; UAB „RIMI Lietuva“; UAB „MAXIMA LT“; UAB „Lidl Lietuva“; UAB „Svaita“ (Taikos g. 47-2, Utena, A. Musteikio g. 37, Tauragnų mstl., Utenos r. sav.) **ir donaciją maisto produktais**, kurių vidutinės mėnesinės pajamos vienam asmeniui neviršija **349,50 Eur/mėn.** Taip pat kortelė gali būti skiriama išimties atvejais, jeigu bendrai gyvenančių asmenų pajamos vienam nariui (vienam gyvenančiam asmeniui) neviršija **582,50 Eur per mėnesį** (daugiavaikėms šeimoms; vienam iš tėvų, auginančiam (-tiems) vaiką (-us); asmenims su negalia; senjorams; benamiams; prieglobsčio prašytojams; trečiųjų šalių piliečiams; kai vaikui Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatyta tvarka nustatyta vaiko laikinoji ar nuolatinė globa (rūpyba) šeimoje; asmenys nuo 18 metų, kuriems paskirta ir mokama globos (rūpybos) išmoka; asmenys, gaunantys išankstinę senatvės pensiją).

Teikiant prašymą reikalinga pateikti šiuos dokumentus:

- asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą (teikiant elektroniniu būdu, asmuo yra identifikuojamas);
- dokumentus apie gautas pajamas per paskutinius 3 mėnesius iki kreipimosi (arba kreipimosi mėnesio, jeigu, palyginus su praėjusiais 3 mėnesiais, keitėsi pajamų šaltinis ar šeimos sudėtis);

– kitus, teisę į paramą patvirtinančius dokumentus (jei savivaldybėje nėra galimybės gauti patvirtinančią informaciją iš informacinių sistemų).

Teikdami prašymus dėl socialinių kortelių gyventojai taip pat gali pasirinkti gauti **donacijas maisto produktais** – surinktą besibaigiančio arba paskutinės dienos galiojimo maistą iš prekybos vietų ir (ar) logistikos sandėlių, taip pat įvairių maisto rinkimų akcijų metu surinktą ilgo galiojimo maistą, kuris atiduodamas labiausiai nepasiturintiems asmenims. Maisto donacijų veiklą vykdo labdaros ir paramos fondas „Maisto bankas“ Utenos skyrius, įsikūręs Kau-no g. 16, Utena (tel. +370 657 14685). Užpildžius prašymą Utenos rajono savivaldybės administracijos Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyriuje, arba seniūnijoje, pagal gyvenamąją vietą, LPF „Maisto bankas“ Utenos skyrius kviečia SMS žinute užsiregistruoti ir pasirinkti tinkamą datą ir laiką maisto donacijos atsiėmimui individualiai.

Asmuo, norintis gauti lėšas į kortelę už 2026 metų pirmąjį metų ketvirtį, **prašymą turi pateikti iki 2026 m. vasario 28 d. (prašymas turi būti patenkintas).**

Lėšų pervedimas į socialines korteles po 25,00 Eur vienam asmeniui:

2026 m. I ketvirtis – 2026 m. kovo 20 d.;

2026 m. II ketvirtis – 2026 m. birželio 15 d.;

2026 m. III ketvirtis – 2026 m. rugsėjo 15 d.;

2026 m. IV ketvirtis – 2026 m. gruodžio 15 d.

Svarbu:

- lėšas, pervestas į socialines korteles 2025 m., būtina panaudoti iki

2026 m. kovo 14 d. (imtinai).

- nepanaudojus lėšų iki šios datos, jos bus **anuliuojamos**.

Utenos miesto gyventojų prašymus dėl socialinės kortelės ir sutikimą donacijai maisto produktais priima Utenos rajono savivaldybės administracijos Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius (Utenio a. 4, Utena, 112 kab.), o kaimo gyventojų – seniūnijoje dirbantys socialinio darbo organizatoriai.

Prašymus galima teikti Socialinės paramos šeimai informacinėje sistemoje www.spis.lt (**MATERIALINIO NEPRITEKLIUS MAŽINIMO PROGRAMOS PARAMA**).

Papildoma informacija teikiama tel. +370 389 50 460, el. p. zidrunė.karlinienė@utena.lt arba atvykus į Utenos rajono savivaldybės administracijos Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrių (Utenio a. 4, Utena) 112 kab.

Socialinės kortelės ir maisto donacijos yra finansuojamos Materialinio nepritekliaus mažinimo programos lėšomis.

MIELI LAIKRAŠČIO SKAITYTOJAI

Kviečiame **PRENUMERUOTI LAIKRAŠTĮ Už palių**, kuris leidžiamas vieną kartą per ketvirtį.

Užsiprenumeruoti galite Užpalių bibliotekoje – pas **Vidą Juškie-nę** arba tel. +370 614 52411 arba Užpalių seniūnijoje, Užpaliai, tel. +370 628 28514 arba Vilučių bibliotekoje tel. +370 601 14009

**PRENUMERUOKITE IR
SKAITYKITE. Kaina 15,00 Eur.
metams.**

***Dalinkitės naujienomis, skelbkite
įvykius ir būkime kartu!***